

Навчальний контент дисципліни:
"Філософські проблеми наукового пізнання"

Для підготовки сучасних фахівців вищого рівня інженерного профілю й будь-якого напрямку дисципліна **"Філософські проблеми наукового пізнання"** має вже не стільки загальноосвітнє, скільки професійне значення. Адже майбутня праця студентів магістратури суттєво пов'язана з науково-методологічною діяльністю, перш за все з прикладною, експериментальною, проєктивною, але можливо і з теоретичною. У всякому разі, з культурою наукового мислення вона пов'язана тісно й наскрізне. Знання цієї дисципліни може значно вплинути на професійні здібності, на подальшу долю випускників і як особистостей і як фахівців.

Філософія науки покликана допомогти сформувати необхідні навички орієнтування в складних явищах і засобах наукового мислення, в оволодінні методологією. Роль і значення цієї дисципліни визначаються також самою політичною та економічною ситуацією, в якій опинилась Україна сьогодні. Необхідність інтегруватись у світовий науково-технічний простір, утверджуватись у ньому в якості самобутньої інтелектуальної сили для українців стала питанням виживання нації. Отже, даний курс покликаний забезпечувати: сучасний рівень освіченості майбутніх фахівців, теоретично-світоглядні підвалини культури наукового мислення, орієнтування в явищах духовно-практичного життя людства, подолання відчуття провінційності.

Програма з **філософських проблем наукового пізнання** має незначну місткість лекційного курсу й зовсім не передбачає семінарських занять, тому значну опору для продуктивної реалізації знаходить в самостійній та індивідуальній роботі студентів магістратури. Курс досить компактний, але завдяки світоглядній узагальненості дозволяє розглянути головні змістовні елементи науки і техніки, їх цілісну систему, загальну логіку історичного розвитку. Для кожної спеціалізації можна акцентувати увагу в самостійній роботі на більш адаптованих до неї проблемах.

Програма складена на засадах сучасних науково-теоретичних досліджень і розробок окремих методологічних і теоретичних проблем наукового пізнання й науки в її цілому. Вона передбачає ознайомлення студентів із сутністю предмету, зі змістом основних феноменів, із соціокультурним контекстом функціонування науки. Програма надає можливість, хоча б дуже стисло ознайомити з історичним розвитком науки, з деякими сучасними концепціями та поглядами на науку, її роль і значення.

Місце в структурно-логічній схемі спеціальності. Методологічна й науково-світоглядна підготовка – важливий чинник загальної тенденції гуманізації освіти, підвищення науково-інтелектуального потенціалу суспільства й особистого практично-духовного розвитку та самореалізації молодих фахівців.. Вона займає чільне місце в циклі філософських дисциплін як предмет вивчення. **“Філософські проблеми наукового пізнання”** тісно пов’язані зі всіма фундаментальними дисциплінами як гуманітарного, так і природничого спрямувань. Особливо споріднена з філософією, логікою, культурологією, предметами природничих наук, математикою, програмуванням.. Відносно всіх галузей людської життєдіяльності історія і теорія наукового пізнання має значні евристичні можливості.

Мета курсу «Філософських проблем наукового пізнання» – формування цілісного уявлення про феномен науки і можливостей сенсового осягнення складності науково-пізнавального процесу, його структури, детермінації, логіки розвитку, методології і ціннісних вимірів. Це потрібно для забезпечення майбутніх фахівців теоретичними й методологічними знаннями, ціннісними орієнтаціями й настановами для ефективного їхнього функціонування як з точки зору фахової компетенції, так і з боку людської якості суб’єкта спілкування в соціокультурному середовищі. Засобом для цього виступає забезпечення доступного рівня викладу основних проблем курсу, його органічної єдності й цілісності.

Основні завдання курсу:

Забезпечити можливості розрізняти й добре орієнтуватися у змістові об'єкта, предмету, методів і форм наукового пізнання, розуміти їх внутрішню єдність і відмінність.

Орієнтувати на чітке знання і виробку достатніх навичок аналізування вузлових понять і головних структурних елементів курсу філософських проблем науки.

Розробити ізоморфні до основного змісту предметної дисципліни тестові завдання, які б допомагали студентам магістратури не лише виконувати певні вправи для демонстрації знань, але й схоплювати різноманітні змістові зв'язки різного рівня узагальнень і модальності, розширювати уявлення про складний, різноманітний і надзвичайно цікавий світ наукового пізнання.

Забезпечити сенсовий зв'язок предметного змісту даного курсу з досягненнями світової науки та філософії не лише лекційним матеріалом, але й всіма засобами методичного, інформаційного та наочного забезпечення.

Якомога повніше (по можливості) використовувати електронні засоби як у методичному, так і у лекційному забезпеченні, що дозволить більш визначено й конкретно об'єднати зусилля всіх студентів навколо вирішення загальних для всіх проблем і завдань.

Після вивчення курсу студент повинен:

◆ **Знати:** предмет, методи, форми, головні категорії та основні елементи структури; науки й наукового пізнання, закономірності їхнього розвитку, принципи організації і функціонування у суспільстві, взаємодії науки й філософії.

◆ **Уміти:** аналізувати основні проблеми наукового пізнання в сучасних умовах його існування, орієнтуватися в особливостях предметного й ціннісного змісту наукового пізнання, застосовуючи для цього опорні теоретичні й методологічні категорії.

◆ **Мати уявлення про:** ознаки, суттєві риси науки; специфічність наукової діяльності; умови престижу і високого статусу науки та справжній

авторитет учених-фахівців; взаємозв'язок і взаємодію наук між собою та з філософією у сучасній ситуації.

Задачі самої філософії науки – це перш за все розкрити природу, умови і характер наукових (природничих, технічних, гуманітарних) знань. Предметом філософії науки є загальні закономірності та тенденції наукового пізнання як особливої діяльності по виробництву наукових знань, розглянутих також у їхньому історичному розвитку і в історично мінливому соціокультурному контексті.

Мета і завдання методологічного дослідження науки і техніки та їхніх формувань полягає у розгортанні таких уявлень про них і їхню діяльність, які б враховували різні аспекти і характеристики, отримані в сформованих напрямках методології, логіки і наукознавства.

Модуль 1. Феномен науки в контексті людського буття

Наука як феномен соціокультурного буття та її світоглядні передумови

Наука в цілісному контексті пізнання

Світогляд-наука-філософія

Загальна логіка поступального розвитку науки.

Суттєві ознаки, риси і специфічні особливості науки.

Логіка наукового розвитку.

Структура науки.

Аспекти й іманентні елементи структури та проблеми класифікації наук.

Модуль 2. Методологічні й соціокультурні засади наукового пізнання

Наукова методологія: загальнонаукові методи пізнання

Характеристика загальнонаукових методів пізнання.

Мова науки і вербальні методи пізнання. Методи побудови теоретичних систем

Теоретичні методи. Методи побудови теоретичних систем

Форми наукового дослідження.

Наукова істина.

Функції науки у суспільному житті

Соціокультурна регламентація наукового пізнання

Модуль 3. Наука-техніка-пізнання

Техніка і закономірності її розвитку.

Взаємодія науки і техніки.

Наукове і технічне знання.

Роль техніки у звільненні людини: технічні, соціальні та політичні чинники.

Н.Т.Р., Н.Т.П.: історичний екскурс.

Система людина – машина: чинники й умови коеволюції.

Методи технічних наук.

Контури інформаційного суспільства: ера роботів чи ера людини.